

**2^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

**Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού
«Προστασία ασυνόδευτων παιδιών εκτός χώρας καταγωγής»**

**Πρόεδρος: Σατραζάνη Ελένη
Αντιπρόεδρος: Ελευθεριάδου Βέρα**

1. Πίνακας περιεχομένων

- Καλωσόρισμα του Προεδρείου, **σελ. 3**
- Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, **σελ. 4-5**
- Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: ρόλος και αρμοδιότητες, **σελ. 5**
- Άρθρο 10 και άρθρο 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, **σελ. 5-6**
- Επεξήγηση ορολογίας, **σελ. 6-7**
- Ανάλυση του ζητήματος της προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών με την βοήθεια του Γενικού Σχολίου, **σελ. 7-23**
- Ερωτήματα προς συζήτηση, **σελ. 23-24**
- Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη, **σελ. 24**
- Βιβλιογραφία, **σελ. 24**

2. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Με ιδιαίτερη χαρά και τιμή, σας καλωσορίζουμε στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού και πιο συγκεκριμένα στην έκφανση της, η οποία θα απασχοληθεί με την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών εκτός χώρας καταγωγής, τα δικαιώματα των οποίων κατοχυρώνονται κυρίως στα άρθρα 10 και 22 της σχετικής Σύμβασης.

Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων, εμείς, ως προεδρείο, και εσείς, ως Μέλη της Επιτροπής, αποκτούμε τη δυνατότητα να συνδιαλλαγούμε, να συμπορευτούμε, να συσκεφτούμε και να συναποφασίσουμε, βασισμένοι σε ένα κλίμα συνεννόησης και εποικοδομητικής ανταλλαγής διαφορετικών εκτιμήσεων, όσον αφορά κοινές καταστάσεις και κοινά προβλήματα για το σύνολο του πλανήτη.

Σύμφωνα με τις μετρήσεις του Eurostat, του γραφείου στατιστικών καταγραφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πάνω από 63.300 ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτήθηκαν ασύλου σε χώρες της Ευρώπης για το 2016. Και μπορεί ο αριθμός αυτός συγκριτικά με το 2015 να είναι μειωμένος, παρ'όλα αυτά δεν παύει να είναι περίπου πέντε φορές μεγαλύτερος από τον ετήσιο αριθμό που καταγράφηκε για την περίοδο 2008-2013. Αν λάβει κανείς υπόψη τα στατιστικά αυτά, καταλαβαίνει αφενός πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη να λάβουν θετικά μέτρα οι χώρες υποδοχής, όπως κυρίως η Γερμανία, η Ιταλία, η Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο που έχουν λάβει τις περισσότερες αιτήσεις μέχρι τώρα, για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του τεράστιου αυτού αριθμού παιδιών. Αφετέρου, γίνεται σαφές ότι η αποκατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών έχει καταστεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για την παγκόσμια κοινότητα, ειδικά μετά την έξαρση του πολέμου στην Συρία.

Ως προεδρείο, σας συγχαίρουμε για την επιλογή σας και τη θέση σας στο σώμα και σας εκφράζουμε την αμέριστη εμπιστοσύνη μας στις δυνατότητες σας. Σας καλούμε να μελετήσετε με σαφήνεια τον παρόντα οδηγό, αλλά και να προβείτε σε μια προσωπική έρευνα αναφορικά με το ζήτημα, ώστε αυτό να γίνει εναργέστερα αντιληπτό και να σας οδηγήσει σε λογικούς και λεπτομερείς συλλογισμούς, όσον αφορά την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η διεθνής κοινότητα. Ως πολίτες αυτής της χώρας και του κόσμου, αλλά και ως εκπρόσωποι Κρατών- Μελών του ΟΗΕ, θα κληθείτε να λάβετε αποφάσεις για ζητήματα που η πλειοψηφία της κοινωνίας ελλιπώς γνωρίζει, αν δεν αγνοεί πλήρως. Αποφάσεις που αν όλα τα Κράτη- Μέλη του ΟΗΕ είχαν εφαρμόσει, αλλά και κυρώσει τις σχετικές συμβάσεις, θα βελτίωναν αναντίλεκτα τις ζωές εκατομμυρίων παιδιών ανά τον κόσμο. Οφείλετε λοιπόν να σταθείτε στο ύψος των περιστάσεων και είμαστε βέβαιοι ότι θα τα καταφέρετε.

3. Ιστορική επισκόπηση: ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών . Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη , με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Πιστή στους προαναφερθέντες σκοπούς ,η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε ομόφωνα στις 20 Νοεμβρίου του 1989 τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία κατοχυρώνει σε διεθνές επίπεδο τα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού. Από τότε, η 20η Νοεμβρίου έχει καθιερωθεί ως Παγκόσμια Ημέρα Δικαιωμάτων του Παιδιού. Ως διεθνής Σύμβαση, δεσμεύει όλα τα Κράτη Μέρη που την έχουν επικυρώσει. Θέτει στοιχειώδεις αρχές για την ευημερία των παιδιών στα διάφορα στάδια εξέλιξής τους και αποτελείται από 54 άρθρα.

Η Σύμβαση ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Πολωνικής κυβέρνησης και της UNICEF, υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και τέθηκε σε ισχύ το 1990. Μέχρι σήμερα έχει επικυρωθεί σχεδόν από όλες τις χώρες του κόσμου και στην Ελλάδα κυρώθηκε με τον Νόμο 2101/1992 (ΦΕΚ 192/2.12.92). Συνολικά 193 κράτη την έχουν επικυρώσει και δεσμεύονται από αυτήν. Συνοδεύεται από δύο Προαιρετικά Πρωτόκολλα, τα οποία αφορούν το ένα στην ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη και το άλλο στην εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία. Επιπλέον, στις 19 Δεκεμβρίου του 2011, η Γενική Συνέλευση ψήφισε και ένα τρίτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο, το οποίο έδωσε τη δυνατότητα στα παιδιά ή στους εκπροσώπους τους να υποβάλλουν μεμονωμένα τα παράπονα τους για την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους, τα οποία κατοχυρώνονται από την Σύμβαση και τα δύο Πρωτόκολλα, με την μορφή ατομικών αιτήσεων, μετά από την τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων.

4. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού: ρόλος και αρμοδιότητες

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ένα όργανο συγκροτούμενο από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και προβλέπεται από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων της από τα Κράτη Μέρη.

Όλα τα Κράτη Μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν την πρώτη έκθεση μέσα σε μία προθεσμία 2 ετών από τότε που προσχώρησαν στη Σύμβαση και στη συνέχεια κάθε πέντε έτη. Στην πράξη, τα Κράτη Μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της Σύμβασης. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα Κράτη Μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινήσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού. Επίσης, η Επιτροπή με την υιοθέτηση του Τρίτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση το 2014, δύναται να εξετάζει πλέον και ατομικές αναφορές σχετικά με παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης, όπως προαναφέρθηκε. Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθειά της να διευκολύνει τα Κράτη Μέρη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις της Σύμβασης και δημοσιεύει τα «Γενικά Σχόλια» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

5. Άρθρο 10 και άρθρο 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Καθώς το ζήτημα της προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών εκτός χώρας καταγωγής αγγίζει περισσότερα άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κρίθηκε σκόπιμο να αναφερθούν εκτενώς στο παρόν σημείο τα πιο σημαντικά. Παρακάτω στην ανάλυση του γενικού σχολίου θα ακολουθεί παράθεση των υπόλοιπων άρθρων στα σχετικά σημεία, όπου κρίνεται απαραίτητο.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με δύο γονείς του. Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το

παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα.

Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 22

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτόν τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

6. Επεξήγηση ορολογίας

- «**Ασυνόδευτα παιδιά**» (που επίσης αποκαλούνται ασυνόδευτοι ανήλικοι) είναι τα παιδιά, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1 της Σύμβασης, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους και τους άλλους συγγενείς τα οποία δεν συνοδεύονται από τον κατά νόμο ή το έθιμο υπεύθυνο για την επιμέλειά τους ενήλικα.
- «**Χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά**» είναι παιδιά, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1 της Σύμβασης, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή από τον προηγούμενο υπεύθυνο κατά το νόμο ή το έθιμο για την επιμέλειά τους ενήλικα, αλλά όχι κατ' ανάγκη από άλλους συγγενείς τους. Κατά συνέπεια μπορεί να πρόκειται για παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειάς τους.

- «**Παιδί**» σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1 της Σύμβασης «είναι κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός αν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία». Συνάγεται ότι κάθε κείμενο που διέπει το καθεστώς του παιδιού στην έννομη τάξη του συμβαλλόμενου κράτους δεν μπορεί να ορίζει την έννοια του όρου «παιδί» με τρόπο που παρεκκλίνει από τους κανόνες που καθορίζουν την ηλικία της ενηλικίωσης στο κράτος αυτό.
- Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά οι οδηγίες που παρατίθενται στη συνέχεια εφαρμόζονται τόσο στα ασυνόδευτα όσο και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά.
- «**Χώρα καταγωγής**» είναι η χώρα της ιθαγένειας του παιδιού ή, στην περίπτωση που το παιδί είναι ανιθαγενές, η χώρα της συνήθους διαμονής του.

7. Ανάλυση του ζητήματος της προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών με την βοήθεια του Γενικού Σχολίου

Κατά την άσκηση της αρμοδιότητας της για την έκδοση Γενικών Σχολίων, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει δημοσιεύσει ένα Γενικό σχόλιο αναφερόμενο στην προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών εκτός χώρας καταγωγής. Αυτό είναι το Γενικό Σχόλιο αρ. 6 του 2005, ανάλυση του οποίου παρατίθεται παρακάτω.

Στόχοι του Γενικού Σχολίου

Στόχος του Γενικού Σχολίου είναι να επιστήσει την προσοχή στην ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών, να υπογραμμίσει τις πολυσχιδείς προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη και άλλοι φορείς προκειμένου να διασφαλίσουν σ' αυτά τα παιδιά την πρόσβαση και την απόλαυση των δικαιωμάτων τους και να παράσχει κατευθυντήριες οδηγίες για την προστασία, τη φροντίδα και την προσήκουσα μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών με βάση το σύνολο του νομικού πλαισίου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής αποκαλούμενη «Σύμβαση») με ιδιαίτερη αναφορά στις αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων και του μείζονος συμφέροντος του παιδιού καθώς και στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του.

Η Επιτροπή αποφάσισε την έκδοση αυτού του Σχολίου επειδή διαπίστωσε ότι αυξάνεται ο αριθμός των παιδιών που βιώνουν παρόμοιες καταστάσεις. Είναι ποικίλοι και πολλοί οι λόγοι για τους οποίους ένα παιδί είναι ασυνόδευτο ή αποχωρίζεται από την οικογένειά του: η δίωξη του παιδιού ή των γονέων, οι διεθνείς συρράξεις και ο εμφύλιος πόλεμος, η εμπορία παιδιών σε διάφορα πλαίσια και διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης των παιδιών από τους γονείς και η αναζήτηση καλλίτερων οικονομικών ευκαιριών.

Επίσης, η Επιτροπή αποφάσισε την έκδοση αυτού του Σχολίου αφού διαπίστωσε αρκετά κενά προστασίας στη μεταχείριση αυτών των παιδιών, μεταξύ των οποίων τα ακόλουθα: τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά αντιμετωπίζουν *μεταξύ άλλων* μεγαλύτερους κινδύνους σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης, στρατολόγησης σε ένοπλες ομάδες, παιδικής εργασίας (συμπεριλαμβανομένων των ανάδοχων οικογενειών) και κράτησης. Συχνά τα παιδιά υπόκεινται διακριτική μεταχείριση και δεν έχουν πρόσβαση σε τροφή, στέγη, υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευση. Τα ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους κορίτσια αντιμετωπίζουν μεγαλύτερους κινδύνους λόγω του φύλου, που οφείλονται κυρίως στη βία, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας. Σε κάποιες περιπτώσεις, αυτά τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στον αναγκαίο και προσήκοντα εντοπισμό, στην καταγραφή, στην αξιολόγηση της ηλικίας, στα έγγραφα ταυτότητας, στην αναζήτηση της οικογένειας, στα συστήματα κηδεμονίας ή νομικής συμβουλευτικής. Αρκετές χώρες απαγορεύουν στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά να εισέρχονται στο έδαφός τους ή διατάσσουν την κράτησή τους σε συνοριακά σημεία ή στα κέντρα κράτησης μεταναστών. Άλλες, ενώ τους επιτρέπουν να εισέρχονται στο έδαφός τους τους αρνούνται την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου ή εξετάζουν τα αιτήματά τους για άσυλο χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την ηλικία τους και το φύλο τους. Κάποιες χώρες απαγορεύουν στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στα οποία αναγνωρίζουν το καθεστώς του πρόσφυγα να υποβάλλουν αίτηση για οικογενειακή επανένωση, άλλες επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση αλλά επιβάλλουν τόσο περιοριστικές προϋποθέσεις ώστε είναι σχεδόν αδύνατη η πραγματοποίησή της. Σε πολλά από τα παιδιά κάποιες χώρες υποδοχής χορηγούν καθεστώς προσωρινής διαμονής το οποίο παύει στην ηλικία των 18 ετών ενώ υπάρχουν ελάχιστα αποτελεσματικά προγράμματα επαναπατριsmού.

Οι προαναφερόμενες ανησυχίες ανάγκασαν την Επιτροπή να αναφερθεί ειδικότερα στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της επί των εκθέσεων που υπέβαλαν τα συμβαλλόμενα κράτη. Το παρόν Γενικό Σχόλιο συνοψίζει και αποτυπώνει τα κριτήρια που αναπτύχθηκαν, *μεταξύ άλλων*, στο πλαίσιο του έργου που έχει ανατεθεί στην Επιτροπή να επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης από τα συμβαλλόμενα μέρη και άρα παρέχει σαφείς οδηγίες στα κράτη για τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει δυνάμει της Σύμβασης γι' αυτήν την ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα παιδιών. Κατά την εφαρμογή αυτών των κριτηρίων τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να συνεκτιμούν τον εξελισσόμενο χαρακτήρα τους και άρα να αναγνωρίζουν ότι ενδεχομένως οι υποχρεώσεις τους τα υπερβαίνουν. Σε καμιά περίπτωση τα κατωτέρω αναφερόμενα δεν πρέπει να θίξουν τα δικαιώματα και τα οφέλη που παρέχονται στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά δυνάμει των περιφερειακών κειμένων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή των εθνικών νομοθεσιών, του διεθνούς και περιφερειακού προσφυγικού δικαίου ή του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

Πεδίο εφαρμογής του Γενικού Σχολίου

Το παρόν Γενικό Σχόλιο εφαρμόζεται στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που βρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την ιθαγένεια (σύμφωνα με το άρθρο 7) ή, εφόσον είναι ανιθαγενή, (δηλαδή δεν έχουν καμία ιθαγένεια) εκτός της χώρας της συνήθους διαμονής. Το Γενικό Σχόλιο εφαρμόζεται σε όλα αυτά τα παιδιά ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους και τους λόγους για τους οποίους βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους και ανεξάρτητα από το εάν είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους. Όμως, δεν εφαρμόζεται στα παιδιά που δεν έχουν διασχίσει διεθνή σύνορα, αν και η Επιτροπή εκτιμώντας ότι παρόμοιες προκλήσεις αντιμετωπίζουν και τα εκτοπισμένα εντός της χώρας καταγωγής τους ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά, αναγνωρίζει ότι πολλές από τις οδηγίες που παρατίθενται στη συνέχεια εφαρμόζονται επί-σης και σ' αυτά τα παιδιά και ενθαρρύνει τα κράτη να υιοθετήσουν τις πτυχές του Σχολίου αυτού στους τομείς της προστασίας, της φροντίδας και της μεταχείρισης των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που είναι εκτοπισμένα εντός της χώρας καταγωγής τους.

Ισχύουσες αρχές

α) Νομικές υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων κρατών για όλα τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που βρίσκονται στο έδαφός τους και μέτρα για την εφαρμογή τους

Οι υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη δυνάμει της Σύμβασης αφορούν κάθε παιδί που βρίσκεται στην επικράτειά τους και όλα τα παιδιά που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους (άρθρο 2), ενώ παράλληλα τα Κράτη εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους από την Σύμβαση σε όλη την επικράτεια τους και άρα αυτές αφορούν και τα παιδιά που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους όταν εισέρχονται στο έδαφός τους. Κατά συνέπεια, η απόλαυση των δικαιωμάτων που προστατεύει η Σύμβαση δεν περιορίζεται στα παιδιά που είναι πολίτες του συμβαλλόμενου κράτους και άρα, παρότι δεν αναφέρεται ρητά στη Σύμβαση, πρέπει να αναγνωρίζεται σε όλα τα παιδιά – συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών – ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους, το καθεστώς τους ως μεταναστών ή της ανιθαγενείας. Όλες οι κρατικές εξουσίες (εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική) οφείλουν να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση έναντι των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών και που περιλαμβάνουν την υιοθέτηση εθνικής νομοθεσίας, τη δημιουργία διοικητικών δομών καθώς και την αναγκαία έρευνα, ενημέρωση, συλλογή στοιχείων και ολοκληρωμένες δραστηριότητες επιμόρφωσης για την υποστήριξη των μέτρων αυτών. Αυτές οι νομικές υποχρεώσεις είναι τόσο θετικές όσο και αρνητικές και απαιτούν από τα κράτη όχι μόνον να απέχουν από μέτρα τα οποία παραβιάζουν τα δικαιώματα των παιδιών αλλά επίσης να λαμβάνουν μέτρα που εξασφαλίζουν την απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών χωρίς διακρίσεις.

β) Αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (άρθρο 2)

Άρθρο 2.- 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης. 2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων σε όλες τις πτυχές της διέπει τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών. Ειδικότερα, απαγορεύει κάθε διάκριση με βάση το καθεστώς του παιδιού ως ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του, ως πρόσφυγα, αιτούντα άσυλο ή μετανάστη. Ορθά ερμηνευόμενη αυτή η αρχή δεν απαγορεύει αλλά μπορεί να επιτρέπει τη διαφοροποίηση που στηρίζεται στις διαφορετικές ανάγκες προστασίας που εξαρτώνται από την ηλικία και/ ή το φύλο. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση πιθανών προκαταλήψεων και στιγματισμού των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών από την κοινωνία. Επιτρέπεται ο σχεδιασμός πολιτικής ή η υιοθέτηση μέτρων δημοσίας τάξης για τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά εφόσον στηρίζονται στον νόμο και σε εξατομικευμένη αξιολόγηση, διέπονται από την αρχή της αναλογικότητας και αποτελούν τη λιγότερο επώδυνη επιλογή. Κατά συνέπεια, προκειμένου να μην παραβιάζεται η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, τα προαναφερόμενα μέτρα σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να εφαρμόζονται σε ομαδική ή συλλογική βάση.

γ) Μείζον συμφέρον του παιδιού, πρωταρχικός γνώμονας κατά την αναζήτηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων λύσεων (άρθρο 3)

Άρθρο 3.- «1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.»

Στην περίπτωση των μετακινούμενων παιδιών η αρχή αυτή πρέπει να τηρείται σε όλες τις φάσεις του κύκλου μετακίνησης. Σε κάθε στάδιο ο καθορισμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να τεκμηριώνεται στη διαδικασία λήψης κάθε απόφασης που επηρεάζει θεμελιωδώς τη ζωή του ασυνόδευτου ή του χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού. Ο καθορισμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού απαιτεί σαφή και ολοκληρωμένη αξιολόγηση της ταυτότητας του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων της εθνικότητας του, της ανατροφής του, του εθνοτικού, πολιτισμικού και γλωσσολογικού του υπόβαθρου, της ιδιαίτερα ευάλωτης κατάστασής του και των αναγκών προστασίας. Κατά συνέπεια, η είσοδος του παιδιού στην επικράτεια του κράτους αποτελεί προϋπόθεση για την αρχική διαδικασία της αξιολόγησης. Η διαδικασία της αξιολόγησης πρέπει να πραγ-

ματοποιείται σε περιβάλλον φιλικό και ασφαλές από εξειδικευμένους επαγγελματίες που είναι κατάρτισμένοι σε τεχνικές συνέντευξης ευαισθητοποιημένες σε θέματα ηλικίας και φύλου.

Τα επόμενο βήμα, όπως είναι ο διορισμός κηδεμόνα το συντομότερο δυνατό ικανοποιεί καθοριστική διαδικαστική εγγύηση που διασφαλίζει το σεβασμό του μείζονος συμφέροντος του ασυνόδευτου ή του χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού. Κατά συνέπεια, μόνο μετά το διορισμό κηδεμόνα μπορεί να παραπεμφθεί το ασυνόδευτο ή το χωρισμένο από την οικογένειά του παιδί στη διαδικασία ασύλου ή σε άλλες διαδικασίες. Στις περιπτώσεις όπου τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά παραπέμπονται στις διαδικασίες ασύλου ή σε άλλες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες, πρέπει να ορίζεται επιπλέον νομικός συμπαραστάτης.

Ο σεβασμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού προϋποθέτει ότι το κράτος αναγνωρίζει στο ασυνόδευτο ή στο χωρισμένο από την οικογένειά του παιδί που οι αρμόδιες αρχές έχουν τοποθετήσει σε μια οικογένεια «με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής υγείας» το δικαίωμά του σε «περιοδική αναθεώρηση» της θεραπείας και «κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του» (άρθρο 25 της Σύμβασης).

δ) Το δικαίωμα στη ζωή, στην επιβίωση και στην ανάπτυξη (άρθρο 6)

Άρθρο 6.- «1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή. 2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.»

Η υποχρέωση των κρατών δυνάμει του άρθρου 6 περιλαμβάνει την προστασία από τη βία και την εκμετάλλευση, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, που ενέχουν κινδύνους για τη ζωή, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού. Τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά είναι ευάλωτα σε διάφορους κινδύνους που πλήττουν τη ζωή τους, την επιβίωσή τους και την ανάπτυξή τους όπως είναι η εμπορία για σεξουαλική ή άλλη εκμετάλλευση ή η εμπλοκή σε εγκληματικές δραστηριότητες που μπορεί να βλάψουν το παιδί ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις να οδηγήσουν στο θάνατό του. Έτσι, το άρθρο 6 απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη επαγρύπνηση, ειδικότερα όταν πρόκειται για το οργανωμένο έγκλημα. Αν και το ζήτημα της εμπορίας παιδιών υπερβαίνει το πεδίο εφαρμογής του παρόντος Σχολίου, η Επιτροπή σημειώνει ότι συχνά η εμπορία συνδέεται με το καθεστώς των ασυνόδευτων και χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών.

ε) Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του (άρθρο 12)

Άρθρο 12.- «1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό της ωριμότητάς του. 2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.»

Σύμφωνα με το άρθρο 12 της Σύμβασης, όταν υιοθετούνται μέτρα για τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι επιθυμίες που το παιδί δικαιούται να εκφράζει (άρθρο 12 παρ. 1). Για την έγκυρη έκφραση αυτών των απόψεων και επιθυμιών είναι επιτακτική ανάγκη η προσήκουσα ενημέρωση των παιδιών για παράδειγμα για τα δικαιώματά τους, για τις διαθέσιμες υπηρεσίες συμπεριλαμβανομένων των μέσων επικοινωνίας, για τη διαδικασία ασύλου, για την αναζήτηση της οικογένειας και για την κατάσταση που

επικρατεί στη χώρα καταγωγής (άρθρα 13, 17 και 22 παρ. 2). Οι απόψεις του παιδιού πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία διορισμού κηδεμόνα, νομικού συμπαραστάτη και κατά την επιλογή των ρυθμίσεων φροντίδας και στέγασης. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να παρέχονται με τρόπο που ανταποκρίνεται στην ωριμότητα και στο πνευματικό επίπεδο κάθε παιδιού. Καθώς η συμμετοχή εξαρτάται από την αξιόπιστη επικοινωνία, επιβάλλεται – όταν είναι αναγκαία – η παρουσία διερμηνέα σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

στ) Σεβασμός της αρχής της μη επαναπροώθησης

Προκειμένου να εξασφαλίσουν στα ασυνόδευτα ή στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά την κατάλληλη μεταχείριση τα κράτη υποχρεούνται να σέβονται απόλυτα την αρχή της μη επαναπροώθησης όπως απορρέει από το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και ειδικότερα υποχρεούνται να σέβονται τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει σχετικά δυνάμει του άρθρου 33 της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και του άρθρου 3 της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων.

Περαιτέρω, κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει δυνάμει της Σύμβασης τα κράτη οφείλουν να μην απελαύνουν κανένα παιδί σε χώρα όπου για βάσιμους λόγους πιστεύεται ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη, όπως για παράδειγμα βλάβη της μορφής που παραβιάζει τα δικαιώματα που προστατεύουν τα άρθρα 6 και 37 της Σύμβασης, είτε πρόκειται για τη χώρα όπου απομακρύνεται το παιδί είτε για τη χώρα από την οποία μπορεί να επαναπροωθηθεί εν συνεχεία.

Καθώς η στρατολόγηση σε ηλικία μικρότερη από τη νόμιμη και η συμμετοχή σε εχθροπραξίες ενέχουν υψηλό κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή, οι υποχρεώσεις των κρατών δυνάμει του άρθρου 38 της Σύμβασης και των άρθρων 3 και 4 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στις ένοπλες συγκρούσεις, έχουν εξωεδαφικές συνέπειες. Κατά συνέπεια, τα κράτη υποχρεούνται να μην επαναπροωθούν τα παιδιά με οποιοδήποτε τρόπο στα σύνορα εδαφών όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να στρατολογηθούν σε μη νόμιμη ηλικία, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης όχι μόνον ως πολεμιστών αλλά επίσης για την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών στους στρατιωτικούς ή όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης συμμετοχής σε εχθροπραξίες είτε ως πολεμιστών ή για την εκπλήρωση άλλων στρατιωτικών καθηκόντων.

ζ) Αρχή της εμπιστευτικότητας

Άρθρο 16.- « 1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του, ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του. 2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.»

Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να προστατεύουν τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των πληροφοριών που αφορούν στα ασυνόδευτα ή στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής (άρθρο 16). Η υποχρέωση αυτή αφορά κάθε έκφραση της ζωής του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας. Ιδιαίτερη επιμέλεια πρέπει να επιδεικνύεται ώστε η πληροφορία που θεμιτά κοινοποιείται για κάποιο σκοπό να μην χρησιμοποιείται με μη προσηκόντα τρόπο για κάποιον άλλο.

Οι ανησυχίες για την εμπιστευτικότητα περιλαμβάνουν επίσης το σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων. Για παράδειγμα, κατά τη συλλογή, γνωστοποίηση και διατήρηση πληροφοριών που αφορούν ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται ώστε να μην διακινδυνεύσουν πρόσωπα που βρίσκονται στη χώρα καταγωγής, ειδικότερα τα μέλη της

οικογένειας του παιδιού. Περαιτέρω, δεν πρέπει να αποκαλύπτονται στους γονείς πληροφορίες που αφορούν στην κατάσταση του παιδιού τους εφόσον η απόκρυψή τους επιβάλλεται για λόγους ασφαλείας του παιδιού ή εξυπηρετεί το «μείζον συμφέρον» του.

Μέτρα προστασίας

α) Το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τον κύριο γνώμονα για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων των αναγκών προστασίας και την υιοθέτηση των μέτρων που πρέπει να εφαρμοστούν στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών. Αυτή η αναγκαία αρχική αξιολόγηση περιλαμβάνει ειδικότερα τα εξής στάδια:

α. Κατά προτεραιότητα **εντοπισμός** του παιδιού ως ασυνόδευτου ή ως χωρισμένου από την οικογένειά του όταν φθάνει στα σύνορα της χώρας ή το συντομότερο δυνατό μετά τη σχετική ενημέρωση των αρχών για την παρουσία του στη χώρα (άρθρο 8). Τα σχετικά μέτρα εντοπισμού περιλαμβάνουν την αξιολόγηση της ηλικίας και πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνον τη σωματική διάπλαση του παιδιού, αλλά επίσης τη ψυχολογική του ωριμότητα. Επιπλέον, η αξιολόγηση πρέπει να πραγματοποιηθεί με τρόπο επιστημονικό, ασφαλή, δίκαιο, ευαισθητοποιημένο στην παιδική ηλικία και στο φύλο αποκλείοντας τον κίνδυνο παραβίασης της σωματικής ακεραιότητας του παιδιού, και με σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στην περίπτωση που δεν μπορεί να διαπιστωθεί με βεβαιότητα η ηλικία του παιδιού πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή του ευεργετήματος της αμφιβολίας ώστε εάν υπάρχει πιθανότητα να είναι ο ενδιαφερόμενος παιδί να απολαμβάνει τη σχετική μεταχείριση.

β. Άμεση **καταγραφή** με προσωπική συνέντευξη που διεξάγεται με τρόπο ευαισθητοποιημένο στην ηλικία και στο φύλο του παιδιού, σε γλώσσα που το παιδί κατανοεί, από εξειδικευμένους επαγγελματίες προκειμένου να συλλεγούν τα στοιχεία που αφορούν στη γέννηση και στο κοινωνικό υπόβαθρο και να βεβαιωθεί η ταυτότητα του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον είναι εφικτό, της ταυτότητας και των δύο γονέων, άλλων αδερφών, καθώς και της ιθαγένειας του παιδιού, των αδερφών και των γονέων.

Εν συνεχεία πρέπει να **καταγραφούν όλες οι πληροφορίες** που καθορίζουν τις ειδικότερες ανάγκες του παιδιού. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν:

- στους λόγους που το παιδί κατέστη ασυνόδευτο ή αποχωρίστηκε από την οικογένειά του,
- στην αξιολόγηση των ειδικότερων προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών υγείας, σωματικής και ψυχοκοινωνικής, υλικών και άλλων αναγκών προστασίας, συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από την ενδοοικογενειακή βία, την εμπορία ή τα τραυματικά βιώματα.

γ. Πρέπει επίσης να καταγράφονται όλες οι διαθέσιμες πληροφορίες προκειμένου να καθοριστεί εάν το παιδί έχει ανάγκη τη διεθνή προστασία, συμπεριλαμβανομένων όσων αποδεικνύουν το «βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων» στη χώρα καταγωγής του παιδιού (άρθρο 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων), καθώς και όσων οφείλονται σε εξωτερική επιδρομή, κατοχή, ξένη κυριαρχία ή γεγονότα που διαταράσσουν σοβαρά τη δημόσια τάξη (άρθρο 1 (2) της Σύμβασης που αφορά τα Ειδικά Θέματα των Προβλημάτων των Προσφύγων στην Αφρική) ή στις αδιάκριτες συνέπειες της γενικευμένης βίας.

δ. Στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να χορηγούνται **έγγραφα ταυτότητας** το συντομότερο δυνατόν.

ε. Το συντομότερο δυνατό πρέπει να αρχίσει η εφαρμογή της διαδικασίας της **αναζήτησης** των μελών της οικογένειας (άρθρα 22 παρ. 2, 9 παρ. 3 και 10 παρ.2 της Σύμβασης).

Κάθε περαιτέρω ενέργεια για τη διαμονή και το καθεστώς του παιδιού στο κράτος πρέπει να στηρίζεται στα ευρήματα της αρχικής αξιολόγησης των αναγκών προστασίας που έχει πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις παραπάνω διαδικασίες. Τα κράτη υποχρεούνται να μην παραπέμπουν τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στις διαδικασίες ασύλου όταν κατά την αξιο-

λόγηση της περίπτωσης τους δεν εγείρεται ζήτημα ικανοποίησης αναγκών διεθνούς προστασίας. Η σύσταση αυτή δεν επιδρά επί των υποχρεώσεων των κρατών να παραπέμπουν τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στις σχετικές διαδικασίες προστασίας των παιδιών, όπως είναι αυτές που προβλέπει η νομοθεσία για την παιδική πρόνοια.

β) Διορισμός επιτρόπου ή συμβούλου και νομικού εκπροσώπου (άρθρα 18 παρ. 2 και 20 παρ. 1)

Άρθρο 18.- «... 2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.»

Άρθρο 20.- «1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.»

Τα κράτη υποχρεούνται να υιοθετήσουν νομικό πλαίσιο και να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την προσήκουσα νομική εκπροσώπηση του μείζονος συμφέροντος των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών. Κατά συνέπεια, κατά τα οριζόμενα στη Σύμβαση και προς εκπλήρωση του συνόλου των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναλάβει πρέπει να διορίζουν κηδεμόνα ή σύμβουλο το συντομότερο μετά τον εντοπισμό του ασυνόδευτου ή του χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού και να διατηρούν τις σχετικές ρυθμίσεις έως την ενηλικίωσή του ή την οριστική αναχώρησή του από το έδαφός τους οπότε παύει να υπάγεται στη δικαιοδοσία τους. Οφείλουν να συμβουλευόμαστε τον κηδεμόνα τον οποίο υποχρεούνται να ενημερώνουν για όλες τις ενέργειες που αφορούν το παιδί.

Στην περίπτωση του χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού η κηδεμονία πρέπει κατ' αρχήν να ανατεθεί σε ενήλικο μέλος της οικογένειας που το συνοδεύει ή σε άλλον ενήλικα της ευρύτερης οικογένειας που το συνοδεύει εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι δεν εξυπηρετείται το μείζον συμφέρον του παιδιού, για παράδειγμα όταν το παιδί έχει κακοποιηθεί από τον ενήλικα που το συνοδεύει. Όταν το παιδί συνοδεύεται από ενήλικα ή υπεύθυνο για τη φροντίδα του που δεν ανήκει στο οικογενειακό του περιβάλλον πρέπει να εξετάζεται ενδελεχώς η καταλληλότητά του να αναλάβει την κηδεμονία του. Εάν ο προαναφερόμενος ενήλικας είναι ικανός και πρόθυμος να εξασφαλίσει την καθημερινή φροντίδα του παιδιού αλλά ανίκανος να εκπροσωπεί το μείζον συμφέρον του παιδιού σε όλες τις πτυχές και σε όλα τα επίπεδα της ζωής του πρέπει να αναζητηθούν συμπληρωματικά μέτρα (όπως ο διορισμός συμβούλου ή νομικού εκπροσώπου).

1. Πρέπει να υιοθετηθούν και να εφαρμόζονται μηχανισμοί επανεξέτασης της κηδεμονίας ώστε να επιτηρείται η ποιότητα της άσκησης της και να διασφαλίζεται η εκπροσώπηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και, ειδικότερα, η πρόληψη κακοποίησης.
2. Για τα παιδιά που συμμετέχουν στη διαδικασία ασύλου ή σε διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες πρέπει να διορίζεται εκτός από κηδεμόνα και νομικός συμπαραστάτης.
3. Σε κάθε περίπτωση τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται για τις ρυθμίσεις κηδεμονίας και νομικής εκπροσώπησης και να λαμβάνεται υπόψη η άποψή τους.
4. Στις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης μεγάλης κλίμακας όπου είναι δύσκολο να υιοθετηθούν ρυθμίσεις κηδεμονίας σε εξατομικευμένη βάση τα κράτη και οι οργανώσεις παιδικής πρόνοιας πρέπει να διασφαλίζουν τα δικαιώματα και το μείζον συμφέρον των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών.

γ) Ρυθμίσεις επιμέλειας και στέγασης (άρθρα 20 και 22)

Τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον και άρα είναι δικαιούχοι των υποχρεώσεων που τα κράτη έχουν αναλάβει δυνάμει του άρθρου 20 της Σύμβασης. Κατά συνέπεια, το ενδιαφερόμενο κράτος οφείλει να τους παρέχει ειδική προστασία και βοήθεια.

Όταν λαμβάνεται απόφαση για την επιλογή της καλύτερης λύσης επιμέλειας πρέπει να συνεκτιμώνται τα ειδικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το παιδί, όχι μόνον επειδή έχει χάσει κάθε επαφή με το οικογενειακό του περιβάλλον αλλά επίσης επειδή βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του καθώς και η ηλικία του και το φύλο του. Ειδικότερα, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να επιδεικνύεται προκειμένου για τη συνέχεια της ανατροφής του καθώς και στο εθνικό, θρησκευτικό, πολιτισμικό και γλωσσολογικό υπόβαθρό του όπως αξιολογήθηκε στη διαδικασία του εντοπισμού, της καταγραφής και της τεκμηρίωσης της περίπτωσης του. Αυτές οι ρυθμίσεις της επιμέλειας και της στέγασης πρέπει να είναι σύμφωνες με τις παρακάτω παραμέτρους:

- κατά κανόνα τα παιδιά δεν πρέπει να στερούνται την ελευθερία τους.
- προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέχεια της επιμέλειας και να εξεταστεί το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να περιορίζονται οι αλλαγές των ρυθμίσεων στέγασης των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών μόνον στις περιπτώσεις που εξυπηρετούν το μείζον συμφέρον τους.
- σύμφωνα με την αρχή της οικογενειακής ενότητας τα αδέρφια πρέπει να παραμένουν μαζί.
- στο παιδί που συνοδεύεται από ενήλικες συγγενείς ή έχει συγγενείς που ήδη διαμένουν στη χώρα ασύλου πρέπει να επιτρέπεται να διαμείνει μαζί τους εφόσον η ρύθμιση αυτή ικανοποιεί το μείζον συμφέρον του. Δεδομένου ότι τα παιδιά είναι ευάλωτα αυτή η ρύθμιση της επιμέλειας πρέπει να αξιολογείται σε τακτικά διαστήματα από τις κοινωνικές υπηρεσίες.
- ανεξάρτητα από τις ρυθμίσεις της επιμέλειας για τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να εξασφαλίζεται η τακτική επίβλεψη και αξιολόγησή τους από εξειδικευμένους επαγγελματίες ώστε να διασφαλισθεί η σωματική και ψυχολογική υγεία του παιδιού, η προστασία του από την ενδοοικογενειακή βία ή την εκμετάλλευση και η πρόσβαση σε εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δεξιότητες και ευκαιρίες.
- τα κράτη και άλλες οργανώσεις πρέπει να υιοθετήσουν μέτρα που διασφαλίζουν την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά με αρχηγό παιδιά.
- στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μεγάλης κλίμακας πρέπει να εξασφαλίζονται άμεσα στα ασυνόδευτα παιδιά βραχύχρονες μεταβατικές ρυθμίσεις επιμέλειας. Αυτή η επιμέλεια εγγυάται την ασφάλειά τους και τη σωματική και συναισθηματική φροντίδα τους σε περιβάλλον που ενθαρρύνει την εν γένει ανάπτυξή τους.
- επιβάλλεται η ενημέρωση των παιδιών για τις ρυθμίσεις της επιμέλειας που τα αφορούν και η συνεκτίμηση των σχετικών απόψεων τους.

δ) Απρόσκοπτη πρόσβαση στην εκπαίδευση (άρθρα 28, 29 παρ. 1 εδ. γ, 30 και 32)

Τα κράτη υποχρεούνται να διασφαλίζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλες τις φάσεις του κύκλου της μετακίνησης. Κάθε ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένειά του παιδί, ανεξάρτητα από το καθεστώς του, δικαιούται απρόσκοπτη πρόσβαση στην εκπαίδευση που παρέχεται στο κράτος που έχει εισέλθει σύμφωνα με τα άρθρα 28, 29 παρ. 1 εδ. γ, 30 και 32 της Σύμβασης και τις γενικές αρχές που έχει αναπτύξει η Επιτροπή. Αυτή η πρόσβαση πρέπει να διασφαλίζεται χωρίς διακρίσεις και ειδικότερα, τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους κορίτσια πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση στην επίσημη και άτυπη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης όλων των επιπέδων. Η πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση πρέπει επίσης να διασφαλισθεί για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και ειδικότερα για τα παιδιά με αναπηρίες.

Τα κράτη υποχρεούνται, ειδικότερα όταν η ικανότητα της κυβέρνησης είναι περιορισμένη, να δέχονται και να διευκολύνουν τη βοήθεια που παρέχουν η UNICEF, η UNESCO, η Ύπατη Αρμο-

στεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλες οργανώσεις του συστήματος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους καθώς και, ανάλογα με την περίπτωση, άλλες αρμόδιες δια- κρατικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις (άρθρο 22 παρ. 2) προκειμένου να ικανοποιούν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών.

ε) Δικαίωμα σε κατάλληλο επίπεδο ζωής (άρθρο 27)

Άρθρο 27.- «1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του. 2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης, μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής. 3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία. 4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά, στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.»

Τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά κατάλληλο επίπεδο ζωής για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη. Κατά τα οριζόμενα στη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 27 της Σύμβασης τα κράτη υποχρεούνται ειδικότερα να παρέχουν υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

Τα κράτη υποχρεούνται, ειδικότερα όταν η ικανότητα της κυβέρνησης είναι περιορισμένη, να δέχονται και να διευκολύνουν τη βοήθεια που παρέχουν η UNICEF, η UNESCO, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και άλλες οργανώσεις του συστήματος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους καθώς και, ανάλογα με την περίπτωση, άλλες αρμόδιες δια- κρατικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις (άρθρο 22 παρ. 2) προκειμένου να ικανοποιούν το κατάλληλο επίπεδο ζωής των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών.

στ) Το δικαίωμα απόλαυσης του καλύτερου δυνατού επιπέδου υγείας και υπηρεσιών ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων (άρθρα 23, 24 και 39)

Τα κράτη υποχρεούνται να διασφαλίζουν στα ασυνόδευτα και στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά ισότητα μεταχείρισης με τα παιδιά που είναι πολίτες τους όσον αφορά στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Διασφαλίζοντας την προαναφερόμενη πρόσβαση τα κράτη πρέπει να αξιολογούν και να ικανοποιούν τις ειδικές ανάγκες και να αντιμετωπίζουν τα προ- βλήματα αυτών των ιδιαίτερα ευάλωτων παιδιών. Ειδικότερα, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη ότι τα ασυνόδευτα παιδιά έχουν αποχωριστεί από τα μέλη της οικογένειάς τους και υποφέρουν σε διάφορα επίπεδα από τα τραυματικά βιώματα της απώλειας, της διακοπής και της βίας. Πολλά από αυτά τα παιδιά, κυρίως όσα είναι πρόσφυγες έχουν βιώσει την αδιάκριτη βία και την αγωνία σε χώρα όπου μαίνεται πόλεμος. Εξαιτίας των προαναφερόμενων βιωμάτων μπορεί να εκδηλώσει το παιδί έντονα συναισθήμα-

τα απαισιοδοξίας και να μην εμπιστεύεται τον περίγυρό του. Τα κορίτσια ιδιαίτερα υποφέρουν κυρίως από την περιθωριοποίηση, τη φτώχεια και τις ένοπλες συγκρούσεις. Ενδέχεται να έχουν βιώσει βίαιες συμπεριφορές στο πλαίσιο των εμπόλεμων καταστάσεων. Οι βαθιά ριζωμένες τραυματικές εμπειρίες που βιώνουν πολλά παιδιά απαιτούν ιδιαίτερη ευαισθησία και προσοχή στην επιμέλεια και στην αποκατάστασή τους.

Το άρθρο 39 της Σύμβασης ορίζει για την υποχρέωση των κρατών να παρέχουν υπηρεσίες αποκατάστασης στα παιδιά που είναι θύματα οιασδήποτε μορφής κακοποίησης, παραμέλησης, εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων, σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή ένοπλων συγκρούσεων. Προκειμένου να διευκολυνθεί η αποκατάσταση και η επανένταξη αυτών των παιδιών είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν ρυθμίσεις φροντίδας της πνευματικής τους υγείας προσαρμοσμένες στο πολιτισμικό τους υπόβαθρο και στο φύλο τους και να παρέχονται υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας από εξειδικευμένους ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.

ζ) Πρόληψη της εμπορίας και της σεξουαλικής και άλλων μορφών εκμετάλλευσης, κακοποίησης και βίας (άρθρα 34, 35 και 36 της Σύμβασης)

Άρθρο 34.- «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για το σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν: α) την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα, β) την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες, γ) την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.»

Άρθρο 35.- «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.»

Άρθρο 36.- «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.»

Τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που ζουν εκτός της χώρας καταγωγής τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην εκμετάλλευση και στην κακοποίηση. Εν προκειμένω ομάδα υψηλού κινδύνου είναι τα κορίτσια που συχνά είναι θύματα εμπορίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Η εμπορία αυτών των παιδιών ή η «εκ νέου εμπορία» όταν το παιδί είναι ήδη θύμα εμπορίας είναι ένας από τους πολλούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά. Η εμπορία των παιδιών απειλεί την άσκηση του δικαιώματός τους στη ζωή, στην επιβίωση και στην ανάπτυξη (άρθρο 6). Σύμφωνα με το άρθρο 35 της Σύμβασης τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να υιοθετήσουν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη αυτής της μορφής εμπορίας. Αναγκαία μέτρα για το σκοπό αυτό είναι ο εντοπισμός των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών, η συστηματική παρακολούθηση της κατάστασής τους και η διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών κατάλληλα προσαρμοσμένων στην ηλικία και στο φύλο των παιδιών καθώς και στη γλώσσα και στα μέσα που κατανοούν. Επιβάλλεται επίσης η υιοθέτηση της προσήκουσας νομοθεσίας και των αποτελεσματικών μηχανισμών εφαρμογής της, ειδικότερα σε θέματα εργασίας και εισδοχής στα σύνορα.

Επειδή είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους τα παιδιά που είναι ήδη θύματα εμπορίας αποτελούν ομάδα υψηλού κινδύνου. Γι' αυτό δεν πρέπει να τιμωρούνται και επιβάλλεται να προστατεύονται ως θύματα σοβαρών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Κάποια παιδιά θύματα εμπορίας μπορεί να είναι πρόσφυγες κατά την έννοια της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων οπότε τα κράτη υποχρεούνται να διασφαλίσουν την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου όλων των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών που επιθυμούν να υποβάλουν σχετικό αίτημα ή για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία. Τα παιδιά που κινδυνεύουν να υποστούν εκ νέου τις συνέπειες της εμπορίας

δεν πρέπει να επαναπροωθούνται στη χώρα καταγωγής τους εκτός εάν ο επαναπατρισμός τους εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον τους και έχουν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα προστασίας τους. Τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν συμπληρωματικές μορφές προστασίας των παιδιών που είναι θύματα εμπορίας όταν η επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους δεν ικανοποιεί το μείζον συμφέρον τους.

η) Πρόληψη της στρατολόγησης και προστασία από τις συνέπειες του πολέμου (άρθρα 38, 39).

Πρόληψη της στρατολόγησης

Οι υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη δυνάμει του άρθρου 38 της Σύμβασης και των άρθρων 3 και 4 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στις ένοπλες συγκρούσεις¹⁵ αφορούν επίσης τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά. Τα κράτη οφείλουν να υιοθετήσουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη της στρατολόγησης ή της εφαρμογής της από οποιοδήποτε εμπόλεμο μέρος μιας σύρραξης. Υποχρεούνται επίσης να προστατεύουν από την εκ νέου στρατολόγηση τα παιδιά πρώην στρατιώτες που λιποτάκτησαν από τις μονάδες τους.

Ρυθμίσεις φροντίδας

Οι ρυθμίσεις φροντίδας για τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης της στρατολόγησής τους, της εκ νέου στρατολόγησής τους ή της εφαρμογής αυτής της μεθόδου από οποιοδήποτε εμπόλεμο μέρος μιας σύρραξης. Η κηδεμονία αυτών των παιδιών δεν πρέπει να ανατίθεται σε άτομα ή οργανώσεις που άμεσα ή έμμεσα συμμετέχουν στη σύρραξη.

Πρώην παιδιά στρατιώτες

Τα παιδιά στρατιώτες πρέπει να θεωρούνται κατ' αρχήν θύματα των ένοπλων συρράξεων. Στα παιδιά πρώην στρατιώτες που συχνά βρίσκονται ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους όταν τελειώνει η σύρραξη ή όταν λιποτακτούν πρέπει να παρέχονται όλες οι αναγκαίες υποστηρικτικές υπηρεσίες που διευκολύνουν την επανένταξή τους στη φυσιολογική ζωή, συμπεριλαμβανομένης της ψυχοκοινωνικής συμβουλευτικής. Σε κάθε επιχείρηση εντοπισμού και διαχωρισμού τα παιδιά αυτά πρέπει να ταυτοποιούνται και να απομακρύνονται κατά προτεραιότητα από τις ένοπλες ομάδες. Κατ' αρχήν δεν πρέπει να φυλακίζονται τα παιδιά στρατιώτες και ειδικότερα όσα είναι ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους. Επιβάλλεται η εφαρμογή μέτρων προστασίας και βοήθειας ειδικότερα για την αποστράτευση και την αποκατάστασή τους. Ειδικές προσπάθειες πρέπει να καταβάλλονται για τη στήριξη και τη διευκόλυνση της επανένταξης των κοριτσιών που συμμετείχαν σε στρατιωτικές επιχειρήσεις είτε ως πολεμιστές είτε με άλλη ιδιότητα.

θ) Στέρηση της ελευθερίας και μεταχείριση των παιδιών στις προαναφερόμενες περιπτώσεις (άρθρο 37)

Άρθρο 37.—« Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε : α) κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών, β) κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας, γ) κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων, δ) τα παιδιά που στερούνται

την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.»

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 της Σύμβασης και της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού κατ' αρχήν δεν πρέπει να κρατούνται τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά. Δεν δικαιολογείται η κράτηση που στηρίζεται στην προσωπική κατάσταση του παιδιού ως ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του ή μετανάστη ή στο καθεστώς διαμονής. Όταν κατ' εξαίρεση δικαιολογείται η κράτηση για άλλους λόγους, επιβάλλεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις της διάταξης της παραγράφου (β) του άρθρου 37 της Σύμβασης σύμφωνα με την οποία η κράτηση πρέπει είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία της ενδιαφερόμενης χώρας και να διατάσσεται ως έσχατο μέτρο και για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα. Κατά συνέπεια, πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης της επιτάχυνσης των σχετικών διαδικασιών, για την άμεση απόλυση των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών και για την τοποθέτησή τους σε άλλες μορφές στέγασης.

Στις εξαιρετικές περιπτώσεις της κράτησης, οι συνθήκες στέρησης της προσωπικής ελευθερίας πρέπει να διέπονται από την αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού, να εφαρμόζονται τα οριζόμενα στις διατάξεις των παραγράφων (β) και (γ) του άρθρου 37 της Σύμβασης και να τηρούνται οι διεθνείς υποχρεώσεις. Ειδικές ρυθμίσεις είναι αναγκαίες για τους χώρους διαβίωσης των παιδιών που πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους ενήλικες, εκτός εάν το μείζον συμφέρον τους επιβάλλει την κράτησή τους σε χώρους όπου κρατούνται ενήλικες. Η προεξέχουσα προσέγγιση σε παρόμοιες περιπτώσεις πρέπει να είναι «φροντίδα» και όχι «κράτηση». Οι χώροι κράτησης δεν πρέπει να βρίσκονται σε απομονωμένες περιοχές όπου δεν υπάρχουν κατάλληλοι πολιτισμικά κοινοτικοί πόροι και είναι αδύνατη η πρόσβαση σε νομική συνδρομή. Τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να επικοινωνούν τακτικά και να δέχονται επισκέψεις φίλων, συγγενών, θρησκευτικών, κοινωνικών και νομικών συμβούλων και του κηδεμόνα τους. Επίσης πρέπει να τους παρέχεται η δυνατότητα να δέχονται ό,τι χρειάζονται καθώς και την κατάλληλη ιατρική θεραπεία και ψυχολογική συμβουλευτική, όταν είναι αναγκαίο. Κατά την κράτηση, τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση η οποία σε ιδανικές συνθήκες πρέπει να παρέχεται εκτός των χώρων κράτησης προκειμένου να διευκολυνθεί η συνέχιση της εκπαίδευσής τους όταν απολυθούν. Επίσης έχουν δικαίωμα στη ψυχαγωγία και στο παιχνίδι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 31 της Σύμβασης. Προκειμένου να διασφαλιστούν τα δικαιώματα της παραγράφου (δ) του άρθρου 37 της Σύμβασης στα ασυνόδευτα ή στα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία επιβάλλεται να διασφαλίζεται άμεση και ελεύθερη πρόσβαση σε νομικό σύμβουλο και σε κάθε άλλη αναγκαία βοήθεια, συμπεριλαμβανομένου του διορισμού νομικού συμπαραστάτη.

Άσυλο

Οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 22 της Σύμβασης για την υιοθέτηση «κατάλληλων μέτρων» που διασφαλίζουν στο παιδί αιτούντα άσυλο, ασυνόδευτο ή μη, κατάλληλη προστασία και ανθρωπιστική βοήθεια περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ευθύνη της θεσμοθέτησης συστήματος ασύλου και ειδικότερα της υιοθέτησης νομοθεσίας που ρυθμίζει την ειδικότερη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών καθώς και της εφαρμογής των αναγκαίων θεσμών που εγγυώνται μεταχείριση σύμφωνη με τα δικαιώματα που προστατεύει η Σύμβαση και άλλα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, προστασίας των προσφύγων ή κείμενα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που είναι συμβαλλόμενο το ενδιαφερόμενο κράτος. Τα κράτη που ελλείπει πόρων αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εφαρμογή των αναγκαίων θεσμών ενθαρρύνονται να ζητούν τη συνδρομή της διεθνούς κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.

Τα παιδιά αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους, πρέπει να έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και στους άλλους συμπληρωματικούς μηχανισμούς διεθνούς προστασίας, ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Δεν πρέπει να παραπέμπονται αυτόματα στις διαδικασίες ασύλου τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά για τα οποία δεν προκύπτουν ενδείξεις ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία. Αυτά τα παιδιά πρέπει να προστατεύονται σύμφωνα με τους σχετικούς μηχανισμούς παιδικής προστασίας που προβλέπει η σχετική νομοθεσία της κοινωνικής πρόνοιας.

Τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η παράγραφος (1) του άρθρου 22 της Σύμβασης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών και το εθνικό νομικό πλαίσιο και προϋποθέσεις. Οι μηχανισμοί αυτοί πρέπει να διέπονται από τις εκτιμήσεις που αναφέρονται στη συνέχεια.

Το παιδί αιτών άσυλο πρέπει να εκπροσωπείται από ενήλικα που είναι εξοικειωμένος με το υπόβαθρο του παιδιού και είναι αρμόδιος και ικανός να εκπροσωπεί το μείζον συμφέρον του. Σε κάθε περίπτωση ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού πρέπει να εξασφαλίζεται η πρόσβαση στο σύστημα της δωρεάν νομικής συνδρομής συμπεριλαμβανομένης της κανονικής διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων ασύλου που εφαρμόζεται στους ενήλικες αιτούντες άσυλο.

Επιβάλλεται η κατά προτεραιότητα εξέταση των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλουν τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά και η κατά το δυνατόν άμεση έκδοση δίκαιης απόφασης.

Οι ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν την εξέταση του αιτήματος ασύλου από αρμόδια αρχή πλήρως εξειδικευμένη σε θέματα ασύλου και προσφυγικού δικαίου. Ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού πρέπει να διεξάγεται προσωπική συνέντευξη με εξειδικευμένο αξιωματούχο πριν την έκδοση της οριστικής απόφασης.

Οι συνεντεύξεις πρέπει να διεξάγονται από εκπροσώπους της αρμόδιας για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα αρχής που λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των ασυνόδευτων παιδιών κατά την αξιολόγηση των ισχυρισμών για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα και την κατανόηση του ιστορικού, πολιτισμικού και του γενικότερου υπόβαθρου του παιδιού. Η διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να περιλαμβάνει εξατομικευμένη εξέταση του μοναδικού συνδυασμού των στοιχείων που παρουσιάζει κάθε παιδί, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού, οικογενειακού και πολιτισμικού του υπόβαθρου. Κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων επιβάλλεται να παρίστανται ο κηδεμόνας και ο νομικός συμπαραστάτης.

Στις περιπτώσεις μαζικής εισροής προσφύγων όπου δεν είναι εφικτός ο εξατομικευμένος καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα τα κράτη μπορούν να αναγνωρίσουν το καθεστώς του πρόσφυγα σε όλα τα μέλη της ομάδας. Σε παρόμοιες καταστάσεις, όλα τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά δικαιούνται το καθεστώς που αναγνωρίζεται στα μέλη της συγκεκριμένης ομάδας.

Τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά στα οποία αναγνωρίζεται το καθεστώς του πρόσφυγα δεν απολαμβάνουν μόνον τα δικαιώματα που προβλέπει η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, αλλά όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στα παιδιά που βρίσκονται στο έδαφος του συμβαλλόμενου κράτους ή που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων που προϋποθέτουν νόμιμη διαμονή στη χώρα

Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να επωφελούνται από τις διαθέσιμες μορφές της επικουρικής προστασίας στην έκταση που καθορίζουν οι σχετικές ανάγκες τους. Η εφαρμογή παρόμοιων συμπληρωματικών μορφών προστασίας δεν απαλλάσσει τα κράτη από την υποχρέωση της ικανοποίησης των ιδιαίτερων αναγκών προστασίας των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών και άρα, τα παιδιά στα οποία χορηγείται καθεστώς επικουρικής προστασίας δικαιούνται να απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στα παιδιά που βρίσκονται στο έδαφος του συμβαλλόμενου κρά-

τους ή που υπάγονται στη δικαιοδοσία του, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων που προϋποθέτουν νόμιμη διαμονή στη χώρα.

Οικογενειακή συνένωση, επαναπατρισμός και άλλοι τύποι διαρκών λύσεων

Λαμβάνοντας υπόψη την άποψη του παιδιού η διαχείριση της κατάστασης ενός ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού έχει ως απώτατο στόχο τον εντοπισμό της διαρκούς και βιώσιμης λύσης που ικανοποιεί όλες τις ανάγκες προστασίας του και εφόσον είναι εφικτό οδηγεί στην παύση της κατάστασής του ως ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του. Κάθε πρωτοβουλία για την ανεύρεση διαρκών και βιώσιμων λύσεων για τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να αναλαμβάνεται και να υλοποιείται χωρίς άσκοπη καθυστέρηση και εφόσον είναι εφικτό αμέσως μετά τη διαπίστωση ότι το παιδί είναι ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένειά του. Μετά την προσέγγιση που στηρίζεται στα δικαιώματα του παιδιού, αφετηρία της σχετικής έρευνας είναι η εξέταση της δυνατότητας της συνένωσης του παιδιού με την οικογένειά του.

Η αναζήτηση της οικογένειας αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο κάθε έρευνας για την ανεύρεση διαρκούς λύσης και πρέπει να εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα εκτός εάν η σχετική διαδικασία ή ο τρόπος διεκπεραίωσής της αντιβαίνουν στο μείζον συμφέρον του παιδιού ή ενέχουν κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα των αναζητούμενων προσώπων. Σε κάθε περίπτωση, στις δραστηριότητες αναζήτησης δεν πρέπει να αναφέρεται το καθεστώς του παιδιού, δηλαδή εάν είναι αιτών άσυλο ή πρόσφυγας.

Η οικογενειακή συνένωση στη χώρα καταγωγής δεν εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού και άρα δεν πρέπει να εφαρμοστεί ως διαρκής λύση όταν για «βάσιμους λόγους πιστεύεται» ότι ο επαναπατρισμός του θα οδηγήσει σε παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Αυτός ο κίνδυνος τεκμηριώνεται ακράδαντα όταν αναγνωρίζεται στο παιδί το καθεστώς του πρόσφυγα ή όταν οι αρμόδιες αρχές αποφασίζουν ότι υποχρεούνται να εφαρμόσουν την αρχή της μη επαναπροώθησης (συμπεριλαμβανομένων των άρθρων 3 της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και 6 και 7 του Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων). Όμοια, η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα αποτελεί νομικά δεσμευτικό εμπόδιο για την επιστροφή του παιδιού πρόσφυγα στη χώρα καταγωγής και άρα για την οικογενειακή συνένωση σ' αυτήν τη χώρα.

Τα κράτη καλούνται να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει δυνάμει των άρθρων 9 και 10 της Σύμβασης και να επιτρέψουν την οικογενειακή συνένωση στο έδαφός τους όταν για λόγους νομικούς ή για λόγους που άπτονται της εφαρμογής της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού είναι ανέφικτη η οικογενειακή συνένωση στη χώρα καταγωγής.

Επαναπατρισμός

Η επιστροφή στη χώρα καταγωγής πρέπει κατ' αρχή να εφαρμοσθεί ως λύση μόνον εάν εξυπηρετεί το μείζον συμφέρον του παιδιού. Προκειμένου να ληφθεί παρόμοια απόφαση πρέπει να συνεκτιμηθούν *μεταξύ άλλων*:

- Η ασφάλεια και οι συνθήκες διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που θα αντιμετωπίσει το παιδί όταν επιστρέψει που διαπιστώνονται, όπου είναι εφικτό, με κατ' οίκον έρευνα που διεξάγεται από δίκτυο κοινωνικών οργανώσεων,
- Η διαθεσιμότητα ρυθμίσεων φροντίδας για το συγκεκριμένο παιδί,
- Οι απόψεις του παιδιού που εκφράζονται κατά την άσκηση του δικαιώματός του που προβλέπει το άρθρο 12 της Σύμβασης καθώς και οι απόψεις των υπεύθυνων για τη φροντίδα του,
- Το επίπεδο ένταξης του παιδιού στη χώρα υποδοχής και η διάρκεια της απουσίας του από τη χώρα καταγωγής,
- Το δικαίωμα του παιδιού «να διατηρεί την ταυτότητά του, συμπεριλαμβανομένης της ι-

θαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών του σχέσεων» (άρθρο 8),

- Η «συνέχεια στην εκπαίδευση του παιδιού καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του» (άρθρο 20),

Η αδυναμία των γονέων ή των μελών της ευρύτερης οικογένειας να διασφαλίσουν τη φροντίδα του παιδιού αποτελεί κατ' αρχήν απαγορευτικό παράγοντα για τον επαναπατρισμό του παιδιού που μπορεί να εφαρμοσθεί ως λύση μόνον εφόσον εξασφαλιστούν και ρυθμιστούν εκ των προτέρων τα θέματα της επιμέλειας και της κηδεμονίας του.

Κατ' εξαίρεση, το παιδί μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του μετά από προσεκτική εξισορρόπηση του μείζονος συμφέροντός του και άλλων εκτιμήσεων, που άπτονται δικαιωμάτων που υπερκεράζουν το μείζον συμφέρον του, όταν για παράδειγμα η παρουσία του παιδιού κρίνεται επικίνδυνη για την ασφάλεια ή την κοινωνία της χώρας υποδοχής. Επιχειρήματα πολιτικής, όπως για παράδειγμα μέτρα ελέγχου της μετανάστευσης δεν υπερτερούν του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

Σε κάθε περίπτωση τα μέτρα επιστροφής του παιδιού πρέπει να εφαρμόζονται με γνώμονα την ασφάλειά του και λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και το φύλο του.

Σε αυτό το πλαίσιο υπενθυμίζονται οι υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι χώρες καταγωγής δυνάμει του άρθρου 10 της Σύμβασης και ειδικότερα «το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του συμβαλλόμενου κράτους, και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα».

Ένταξη στην κοινωνία της χώρας υποδοχής

Η ένταξη στην κοινωνία της χώρας υποδοχής αποτελεί την πρώτη επιλογή όταν για νομικούς ή πραγματικούς λόγους είναι ανέφικτη η επιστροφή στη χώρα καταγωγής. Η ένταξη στη χώρα υποδοχής πρέπει να στηρίζεται σε ασφαλές νομικό καθεστώς (συμπεριλαμβανομένου του καθεστώτος διαμονής) και να ρυθμίζεται από τα δικαιώματα της Σύμβασης τα οποία εφαρμόζονται σε όλα τα παιδιά που διαμένουν στη χώρα ανεξάρτητα από την αιτιολογική βάση της διαμονής τους (αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, αδυναμία επιστροφής για λόγους νομικούς, απαγόρευση επιστροφής που υπαγορεύει η αρχή του μείζονος συμφέροντος).

Αφού αποφασιστεί ότι το ασυνόδευτο ή το χωρισμένο από την οικογένειά του παιδί θα παραμείνει στη χώρα υποδοχής οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να αξιολογήσουν κατ' αρχήν την κατάσταση του και εν συνεχεία μετά από διαβούλευση με το παιδί και τον κηδεμόνα του να υιοθετήσουν τις κατάλληλες μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις και άλλα αναγκαία μέτρα που διευκολύνουν την ένταξή του στη χώρα υποδοχής. Η μακροπρόθεσμη τοποθέτηση του παιδιού πρέπει να αποφασίζεται με γνώμονα το συμφέρον του και σε αυτό το στάδιο η ανάθεση της επιμέλειάς του σε ίδρυμα πρέπει να αποτελεί την έσχατη λύση. Τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν και να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα (συμπεριλαμβανομένων της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της απασχόλησης και της φροντίδας της υγείας) σε ισότιμη βάση με τα παιδιά που είναι πολίτες της χώρας υποδοχής. Προκειμένου να διασφαλιστεί η απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων από τα ασυνόδευτα ή τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά, η χώρα υποδοχής οφείλει να εξετάσει προσεκτικά την υιοθέτηση επιπλέον μέτρων που δικαιολογεί η ευάλωτη κατάστασή τους, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα βοηθητικών/ενισχυτικών μαθημάτων γλώσσας.

Διακρατική υιοθεσία (άρθρο 21)

Η υιοθεσία των ασυνόδευτων ή των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών πρέπει να εξεταστεί ως λύση μόνον εφόσον διαπιστωθεί ότι το παιδί μπορεί να υιοθετηθεί. Στην πράξη αυτό σημαίνει μεταξύ άλλων ότι έχουν αποτύχει όλες οι προσπάθειες αναζήτησης της οικογένειας και συνένωσης με αυτήν ή ότι οι γονείς συναινούν στην υιοθεσία του παιδιού τους. Η αναγκαία για την υιοθεσία συγκατάθεση των γονέων και άλλων προσώπων, ιδρυμάτων και αρχών, πρέπει να παρέχεται με ελεύθερη βούληση και μετά από έγκυρη ενημέρωση. Επομένως, προϋπόθεση της

εγκυρότητας της συγκατάθεσης είναι αφενός να μην αποτελεί προϊόν συναλλαγής (με την καταβολή χρημάτων ή οιασδήποτε μορφής αποζημίωσης) και αφετέρου να μην έχει ανακληθεί.

Σε όλες τις διαδικασίες υιοθεσίας πρέπει να αναζητώνται και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του παιδιού, αξιολογούμενες με βάση την ηλικία του και την ωριμότητά του. Αυτή η προϋπόθεση επιβάλλει την αναζήτηση της γνώμης του παιδιού και την ενημέρωσή του για τις συνέπειες της υιοθεσίας και της συγκατάθεσής του σ' αυτήν, όπου απαιτείται. Αυτή η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται με ελεύθερη βούληση και να μην είναι προϊόν συναλλαγής (με την καταβολή χρημάτων ή οιασδήποτε μορφής αποζημίωσης).

Προτεραιότητα στην υιοθεσία έχουν οι συγγενείς του παιδιού που ζουν στη χώρα υποδοχής. Όταν αυτή η επιλογή δεν είναι διαθέσιμη προτεραιότητα έχουν τα μέλη της κοινότητας από την οποία κατάγεται το παιδί ή τουλάχιστον τα μέλη της κοινότητας του πολιτισμικού του υπόβαθρου.

Μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα

Η μετεγκατάσταση σε τρίτη χώρα μπορεί να αποτελεί διαρκή λύση για έναν ασυνόδευτο ή χωρισμένο από την οικογένειά του ανήλικο που δεν μπορεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του ή για τον οποίο δεν μπορεί να ανευρεθεί διαρκής λύση στη χώρα υποδοχής. Η απόφαση μετεγκατάστασης ενός ασυνόδευτου ή χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού πρέπει να στηρίζεται σε ενημερωμένη, ολοκληρωμένη και ενδεδειγμένη αξιολόγηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού λαμβάνοντας ειδικότερα υπόψη τις ανάγκες της διεθνούς προστασίας του ή άλλες. Η μετεγκατάσταση είναι η κατάλληλη λύση σ' αυτές τις περιπτώσεις εφόσον αποτελεί το μοναδικό μέσο αποτελεσματικής και πραγματικής προστασίας του παιδιού από την επαναπροώθηση ή τη δίωξη ή άλλες σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η μετεγκατάσταση ικανοποιεί το μείζον συμφέρον του ασυνόδευτου ή του χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού όταν εξυπηρετεί την οικογενειακή συνένωση στη χώρα προορισμού.

8. Ερωτήματα προς συζήτηση

- **Ποια μέτρα πρέπει να παρθούν για την ομαλή ένταξη των ασυνόδευτων παιδιών στην κοινωνία? Τι ρόλο οφείλει να διαδραματίσει η εκπαίδευση σε αυτή την προσπάθεια?**
- **Είναι επαρκές το ισχύον διεθνές και επιμέρους σε κάθε κράτος εθνικό πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών ή τα κράτη οφείλουν να πάρουν κι άλλες πρωτοβουλίες και ποιες για να βοηθήσουν τα ασυνόδευτα παιδιά?**

9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

Τα πρωτότυπα κείμενα των Γενικών Σχολίων που είναι διαθέσιμα στον παρακάτω σύνδεσμο :

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11

1. Η μηχανή αναζήτησης σχετικά με το ποιες διεθνείς συνθήκες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει υπογράψει και κυρώσει κάθε κράτος-μέλος του ΟΗΕ. Διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <http://indicators.ohchr.org/>.
2. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τα κράτη μέρη (με έμφαση κάθε εμπειρογνώμονος στο κράτος το οποίο εκπροσωπεί στην Επιτροπή) που είναι διαθέσιμες στο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=

[5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=29&DocTypeCategoryID=4](#)

3. Οι “ Καταληκτικές Παρατηρήσεις” (με έμφαση και εδώ στο κράτος που εκπροσωπεί ο κάθε εμπειρογνώμων) της Επιτροπής για τα κράτη μέρη που είναι διαθέσιμες στο:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5

10. Βιβλιογραφία

Παρασκευή Νάσκου-Περράκη, *Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2016

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>

http://www.asylumlawdatabase.eu/el/main-search?search_api_views_fulltext=unaccompanied+minor

<http://ddp.gr/nomoi-k-dikaiomata/>

<http://www.europeanmigrationlaw.eu/documents/Asylum%20applicants%20considered%20to%20be%20unaccompanied%20minors.p>

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fGC%2f2005%2f6&Lang=en

<http://ihu-gr.academia.edu/ParoulaNaskouPerraki>